

באוצר החיים

פרשת ראה

דברי אלקים חיי"ם מאוצרו הטוב של
כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

והמה בכתובים בגליונות היו"ל עולת שבת בשבתו
ע"י 'מכון דברי תורה'
מתוכם נאספו כמה אמרות טהורות
לתועלת התלמידים לשנן וללמוד בדרך קצרה

יו"ל ע"י

אוצר הספרים

דישיבת צאנז קלויזענבורג

ברוקלין ניו יארק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

כל הזכויות שמורות

©

Copyright

ישיבת צאנז קלויזענבורג

1420 50th St.

Brooklyn N.Y. 11219

718.436.4209

להשיג הגליון בבתי מדרשינו די בכל אתר ואתר

פרשת ראה

החקר אלוק תמצא

של אחר, כפי שמסופר בגמרא (קידושין לט): שלא הבין כשראה לישניה דחוצפית המתורגמן דהוה גריר ליה דבר אחר, ויצא לתרבות רעה.

אמונה במצבים קשים

אמנם גם במצב כזה חובה על אדם מישראל להתחזק באמונת ה', לדעת שכך עלתה ברצונו ית"ש, ואין לנו רשות להגות דעות וללמוד את הבורא ית"ש איך להנהיג את עולמו, וכשרואים שיסורים קשים ומרים באים על הצדיקים ועל החסידים, עלינו להאמין באמונה שלימה שהכל בא מאת הבורא ית"ש הבורא ומנהיג לכל הברואים.

כשהיינו במשרפות באושוויץ, תמיד ידעתי ואמרתי שגם כאן השי"ת נמצא עמנו. כשהגענו לאושוויץ, והרשעים ימש"ו דחפו אותנו בהכאות וניאוצים, אמרתי לעומדים סביבי: יהודים, תלכו בקומה זקופה, ותדעו שהשי"ת כבר עומד ומחכה לנו שם בתוך המחנה!

אסור להרהר אחר מדותיו

בעוונותינו הרבים פשתה מספחת המינות בדורנו, גם אצל פורקי עול שפרשו לגמרי מדרכי היהדות, וגם אצל המתהדרים באצטלא דרבנו, שהמינות מקנת בתוך לבם. זקוקים לזהירות רבה ולימוד הרבה, על מנת להשריש בפנימיות הלב, להאמין באמונה פשוטה שהשי"ת מנהיג את העולם, והכל מאיתו ית"ש.

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה את הברכה אשר תשמעו אל מצוות ה"א אשר אנכי מצוה אתכם היום והקללה אם לא תשמעו וגו'.

עיקר המבחן – להאמין בשאין

מבינים

יש לבאר הכתוב דהנה אדם חייב להאמין שהשי"ת גומל טוב לשומרי מצוותיו ומעניש לעוברי מצוותיו, גם בזמן שנדמה למראית העין שח"ו השתנו פני הדברים.

לפי סברת אדם מן השורה, היה מן הראוי שאצל הצדיקים יתקיים את הברכה, שיזכו לאורך ימים ושנות חיים, כמו אדם הראשון ומתושלח, או לכל-הפחות ארבע מאות שנה, כמו ישי אבי דוד, וכמו שסיפרו חז"ל (עירובין נד:) על ר' פרידא. ואילו אצל הרשעים ומחללי שבת יתקיים ואת הקללה, וימותו על אתר.

אמנם אם ההנהגה תהיה באופן כזה, ששומרי תורה ומצוות יזכו לכל טוב והחוטאים יענשו, לא תהיה שום חשיבות ומעלה להיות יהודי עובד ה'. עיקר המבחן היא אם רואים שהשי"ת מעניש את הצדיקים, כמו עשרה הרוגי מלכות בשעתם, ואת שאר אלפי קדושי עליון ונביאי ה' שנהרגו במיתות משונות, וכמה גמולי חלב ויונקי שדים שלא חטאו שניספו במיתות אכזריות במשך שנות הגלות, ולעומתם, הרשעים והרוצחים חיים במנוחה ושלוה. וזו היתה טעותו

ביאור הכתוב

זה שאמר הכתוב, ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, שתאמינו באמונה שלימה וברורה כמו שאדם רואה בעיניו שאנכי נותן הברכה והקללה, ואף שמצד הסברא צריך להיות את הברכה אשר תשמעו אל מצוות ה' אלקיכם וגו' והקללה אם לא תשמעו אל מצוות ה' אלקיכם, מ"מ צריכים להאמין בה' גם אם המצב יהיה שונה, בבחינת (פסחים ג) עולם הפוך ראיתי עליונים למטה ותחתונים למעלה.

גם אם יראו שהשומע לדבר ה' מקבל קללה ורעה, בעוד שלרשע יש שלוות עוה"ז ורוב עושר, לא ידמו שזה מכח הסט"א והקליפות, חלילה לחשוב כך, אלא לדעת שהשי"ת הוא בורא ומנהיג לכל הברואים והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים.

בכ"ז עת ובכל מצב צריכים לדעת שהשי"ת נותן את הברכה והקללה כפי שנראה בעיניו, ואדם קרוץ מחומר לא מסוגל להבין את דרכיו הרמים. גם כשיראו קללה ח"ו, ידעו שהוא מאת ה', שדרכיו גבהו מדרכנו ומחשבותיו ממחשבותינו. מי שחושב שיש ברכה או קללה מכח הסט"א, הוא כופר בעיקר.

משיעור חורש"י ראה תשמ"ב

אסור לנו לשאול ולהרהר אחר מדותיו ית"ש, כמו שמשופר בגמרא (ברכות סא:), שגם במלאכים גערו כששאלו על דבר סריקת בשרו של ר' עקיבא במסרקות של ברזל, זו תורה וזו שכרה.

הרה"ק מברדיטשוב זי"ע אמר, אלקים שהייתי מבינו לא הייתי עובדו.

דו"ז הגה"ק רבי אליעזר ירוחם זצוק"ל, חתן זקה"ק מצאנו זי"ע, אמר בדרך צחות, שמי שלא מבין את דרכי ה' ושואל קושיות, השי"ת אומר לו שיבוא אליו והוא ישיב לו...

מי שרוצה להישאר בחיים בעולם הזה, עליו להאמין באמונה תמה שצדיק ה' בכל דרכיו.

להשיג אמונה זו צריכים לעמול ולעבוד ימים ולילות, לשנן זאת אלפי פעמים לעצמו ולבני הבית. כן מוטל על המחנכים להחדיר אמונה זו בלב הבנים והבנות, לדעת שכל מה שרואים בעולם, הוא מעשה אלקינו ואין אתנו יודע עד מה.

כך אמר ישעיה הנביא לחזקיהו (ברכות י) בהדי כבשי דרחמנא למה לך, וכן אמר איוב (איוב יא, ז) החקר אלוך תמצא.

איזהו דרך ישרה

גם פרישות יתירה לא טובה

אמנם מאידך גיסא אסור גם להתנהג בפרישות יתירה, ובספר יוסיפון (שמובא ברש"י ובספרי מהר"ל, ומי שמערער על נאמנותו הרי זה אפיקורוס) מביא שהיו כת האיסיים שלא היתה דעת חכמים נוחה מהם, שהיו מתנהגים בפרישות ותעניות ושכנו במדבריות.

ואין זה דרך התורה, וכידוע מדרך הבעש"ט ותלמידיו הקדושים שעל האדם לעבוד את השי"ת תוך שהוא מעורב עם הבריות.

לא לעבוד ה' בהסתגרות

ובתב זקה"ק בישמח משה (פרשת נח בד"ה בדרתיו) דלפי השקפה הראשונה העושה בסתר משובח יותר מן העושה בגלוי, לפי שהעושה בסתר אינו עלול להתערב בו סיגים ממלאכת החונף, לכך נוסח אשכנז הוא לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר כבגלוי.

אבל נוסח ספרד הוא לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר ובגלוי, והוא נכון לענ"ד, דאם עושה בגלוי ובפרסום מעשים טובים כמו בסתר בלי מחשבת חוץ הוא המדריגה הגדולה שבגדולות, והוא העבודה האמיתית וכו', ועל אופן זה היא חיוב עבודה, שלא ישקוט ולא יניח מעבודתו ית' הן כשהוא לבדו ואין איש אתו, והן כשהוא בתוך רבוי עם וכו', עיי"ש בדבריו הקדושים.

והנה בחובת הלבבות (שער יחוד המעשה פרק ד') כתב דמי שעושה מעשה ממועשי העבודה

והיה כי יביאך וגו' ונתתה את הברכה על הר גרזים ואת הקללה על הר עיבל, הלא המה בעבר הירדן אחרי דרך מבוא השמש בארץ הכנעני היושב בערבה וגו'.

בגמרא (סוטה ל"ג ע"ב) לא בא הכתוב אלא להראות להן דרך בשניה כדרך שהראה להן בראשונה, דרך, בדרך לכו ולא בשדות וכרמים, היושב, בישוב לכו ולא במדברות, בערבה, בערבה לכו ולא בהרים וגבעות עיי"ש.

תאוות אכילה מונעת עבודת ה'

נראה לומר בזה כי מאחר שנאמר להם ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה, היה עליהם לזהר ביותר מדברים העלולים להביא לידי כך, ובריש כל מרעין היא תאוות האכילה, ומה גם שעכשיו הם נזונים מלחם מן השמים, ובבואם אל הארץ יפנו איש לזיתו ולכרמו, ואם יענגו את נפשם לאכול מפריה ולשבוע מטובה, יש חשש שיסורו מדרך התורה, וכמאמר הכתוב (דברים לא, ט) כי אביאנו אל האדמה אשר נשבעתי לאבתיו זבת חלב ודבש ואכל ושבוע ודשן ופנה אל אלהים אחרים ועבדום וגו'.

וישנו חכמים בלשון המשנה (אבות ו, ט) כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה וכו'. ובתוספות (כתובות ק"ד ע"א ד"ה לא נהנית) הביאו מהמדרש: עד שאדם מתפלל שיכנס תורה לתוך גופו, יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו, ועל כך הרמז בדרך לכו, ולא בשדות וכרמים, שלא יתענגו בנחלת שדה וכרם.

ערומים ולא יתבוששו, הוא רשאי לשנות בשוק ואין לו לחוש מפניות והתנשאות, לא כן במי שאינו בר הכי שעליו לקיים בעצמו מה ירך בסתר אף דברי תורה בסתר.

אסור לחקות מעשי רבו

וזוה כלל גדול בדרכי החסידות, שאסור לחקות ולעשות כל מה שרואה את רבו עושה, וכגון להתפלל אחרי זמן התפלה וכיוצא בזה, אלא בכל אשר יעשה חייב לברר ולהתבונן בהלכה הכתובה בשולחן ערוך כדת מה לעשות ומינה לא יזוע.

ועל כגון זה המליצו במאמר הכתוב (במדבר ט, ט) ולא יבאו לראות כבלע את הקודש ומתו, היינו שלא ידמו לבלוע ולחטוף את הקדושה, וד"ל.

וידוע שבניו הקדושים של זק"ק מצאנו ז"ע לא נהגו אחריו בדרכיו הקדושים, וכן היה אצל כל הצדיקים. וכבר כתבו דמי שמחקה את רבו בתנועות ובניגונים וכדו' הרי זה בגדר פסל ומסכה (עיין נועם אלימלך פרשת קדושים בפסוק אל תפנו אל האלילים).

זה שנאמר להם [כהמשך לאזהרת ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה] **בערבה לכו ולא בהרים וגבעות**, שאדם פשוט חייב ללכת בדרך המלך ולא לקפוץ בהרים וגבעות למעלה ממדרגתו, וכעין שדרשו (ב"ר סה, ב) בפסוק אשא עיני אל ההרים אל ההורים, [היינו שלא יתנשא לעלות בהרים וגבעות ולעשות כמעשה הצדיקים אלא ישא עיניו אל ההורים לאחוז מעשה אבותיו בידו].

משיעור חורש"י ראה תשכ"ז

כשכוונתו בהם מה שיירא ויקוה מבני אדם נמצא עובד בני אדם ולא הבורא וכו', וכן נאמר בהעובד כוכבים וכו', ויש יתרון להעובד כוכבים על החנף בארבעה דברים וכו' עיי"ש.

לזה מאחר שהוזהרו בארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה, פן יעלה בדעתם שבכדי להתרחק מעבודת השי"ת בפניות, שכאמור זה גרוע מעובד עבודה זרה, יש להתרחק מבני אדם ולהסתגר בחדרי חדרים, על זה באה ההוראה **בישוב לכו, ולא במדברות**, ובתוך היישוב בקרב עדת הקהל תעשו עבודתכם בלתי לה' לבדו.

גם לא לעשות הכל בגלוי

ברם לא כל הרוצה ליטול את השם יבא ויטול, להיות במדריגת ירא שמים בסתר ובגלוי, [וכמו שכתב בישמח משה שם: דכל מה שיכול להיות בהצנע ולא יתוודע לבני אדם יעשה בהצנע כאמור והצנע לכת וכו', אבל במה שלא יוכל להסתיר לא ימנע מהטוב משום זה וכו' עיי"ש], ואסור להתדמות בזה לצדיקים שעמדו בפני הקהל ודרשו דרשות במחשבה זכה ללא שום פנייה, שכן בשביל כך צריך להיות במדרגה גדולה, ולא כל מוחא סביל דא.

ומצינו (מו"ק ט"ז ע"א) שוב פעם אחד גזר רבי שלא ישנו לתלמידים בשוק, מאי דרש חמוקי ירכיך כמו חלאים, מה ירך בסתר אף דברי תורה בסתר, יצא רבי חייא ושנה לשני בני אחיו בשוק וכו' עיי"ש.

והיינו דמי שהוא במדריגת אדם וחיה קודם החטא, שנאמר (בראשית ב, כה) ויהיו שניהם

ענין התפשטות הגשמיות בתפלה

העילות, איננו מסוגל להוציא דיבור מפיו, כיון שאין רעיוניו פנויים להרהר מה לדבר. ועל זה הבקשה בתחלת התפלה "ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך", בבחינת שכינה מדברת מתוך גרונו.

וזוה הענין במה שאמרו (ברכות ז' ע"א) שהקב"ה מתפלל, היינו בתפלת הצדיקים, כיון שהם מגודל הדביקות אינם יכולים לדבר והקב"ה מדבר מתוך פיהם. ועל כך צריך הכנה דרבה קודם התפלה, שבשעה שהוא עומד בתפלה יהא זקן ורגיל (תענית ט"ו ע"א), כלומר שתהא התפלה מורגלת ושגורה בפיו.

טעויות בתפלה – מרוב דביקות

בזה מובן מה שמצינו (ברכות ל"ד ע"ב) הענין דשגורה תפילתי בפי, וקיימא לן שהשליח צבור צריך לסדר התפלה לעצמו קודם שיורד לפני התיבה.

ובזה מבואר מה ששינינו (ברכות ל"ד ע"א) העובר לפני התיבה לא יענה אמן אחר הכהנים מפני הטרוף וכו', ובפשטות אין מובן החשש בזה שתטרף דעתו מפני עניית אמן, אלא שאם מתפלל בכוונה גדולה וכשעונה אמן מכון בכל הכוונות, שבגימטריא שמות הקדושים הוי' אדנ"י, ושראשי תיבות אמ"ן הם איני מיוסר נפשי, ועוד ועוד כוונות נעלות ונשגבות, ככתוב בספר שומר אמונים, הרי שמתוך כך עלול לבא לידי טעות, דשמא לא יוכל לכיון דעתו לצאת

והיה כי יביאך וגו' ונתתה את הברכה על הר גריזים ואת הקללה על הר עיבל.

פרש"י כתרוממו ית מברכיא, את המברכים.

לפי דעת רש"י יש לומר בבואור מה שנאמר את הברכה ולא את המברכים, כי מרוב פעמים שהרבו לברך נעשו עצם הברכה. וכדרך שכתב הרמב"ן (בראשית כה, כח) שיכנה האיש במעשה לתדירותו וכו', וכן (תהלים קט, ז) ואני תפלה וכו' עיי"ש.

תפלה בדביקות – לשכוח מהגוף

הענין בזה דהנה מצינו (ירושלמי ברכות י"ז ע"ב והובא בתוס' שבת ק"ח ע"ב בד"ה עיון תפלה) אנא מחזק טיבו לראשי דכד הוה מטי מודים הוא כרע מגרמיה, וכל המפרשים תמוהו בזה וכי סלקא דעתך שהאמורא הקדוש לא היתה דעתו נתונה על תפלתו?

אך נראה שהיה עומד ומתפלל בדביקות באין סוף ב"ה וב"ש עד שלא היה יודע מאומה מהנעשה בעולם הזה ושגופו צריך לכרוע עכשיו, וכדרך שכתוב בספרי תלמידי הבעש"ט שאם כשעומד בברכת שים שלום יודע שהוא אוחז בגמר התפלה, אין זה בגדר תפלה, וזה ממש התפשטות הגשמיות והתגברות כח השכלי קרוב למעלת הנבואה (שור"ע או"ח סימן צ"ח ס"א).

מרוב דביקות א"א להוציא מילים

ולא עוד אלא דבשעה שהוא מדבק עצמו בחי החיים וכל מחשבתו דבוקה בעילת כל

מהעולם של עניית אמן, ולחזור לעולם אחר של ברכת כהנים.

ביאור הכתוב

ואף הכהנים הקדושים כשעמדו בהר גריזים והר עיבל עשו הכנה דרבה, ובסיועו של משה רבינו, ועד שהיתה שכינה מדברת מתוך גרונם, ולא הם היו המברכים, אלא שהשי"ת בירך מתוך פיהם, וזה אומרו ונתת את הברכה, שנהיו עצם הברכה, ובבחינת ואני תפלה הנ"ל.

זה שמצינו (ברכות כ"ח ע"ב) בשמואל הקטן שטעה בברכת המינים, לאשר היה כל כולו דבוק בעולמות העליונים, ועסק בכוונות נשגבות לעקור המינים וקליפת עמלק וכו', ומתוך כך בא לידי טעות באמירת שפתיו.

משיעור חורש"י ראה תשכ"ז

התלמיד חכם משפיע על דורו - במצוותיו מחזיר למוטב, ובחטאיו גורם פשעים

(פי"א מהלכ' מלכים ה"ד) שהסימן לדעת מי הוא מלך המשיח שמושיח יכול כל ישראל לילך בדרכי התורה, ויתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד, ואז יכירו וידעו כל העמים כי לה' המלוכה. וזהו הסימן העיקרי לדעת מיהו מלך המשיח, ולא שיעשה אותות ומופתים כמ"ש שם הרמב"ם בה"ג, שבזה בלבד אין יודעים שהוא משיח, שהרי גם הנביא שקר יכול להראות אותות ומופתים, וכמ"ש המאור ושמש בפרשתן (עה"פ כי יקום בקרבך).

זדונות הרשעים – ע"י שגגות הצדיק

אמנם כל זה הוא בצדיקים גמורים, אבל אם נכשל הצדיק בחטא קל כל-שהוא בשגגה, או שלא החמיר על עצמו במקום הראוי להחמיר, ולא עבד עבודה תמה יותר ממלאכי השרת, ויש בו פגם קל כל שהוא, שוב אינו יכול להחזיר את העולם למוטב, ועליו יאמר התקוששו וקושו (צפניה ב, א, ועיי' ב"מ ק:ז) ושוב אינו יכול להכניע את כח הטומאה, ואין הסט"א נכנעת מפניו, ודין גרמא שנמצאים רשעים בעולם שעושים עבירות במזיד.

זה כוונת רז"ל (אבות פ"ד מ"ג) שגגת תלמיד עולה זדון, שעל ידי מה שהצדיק הת"ח עושה בשוגג, עולה זדון, נגרם שאלו הרשעים יחטאו במזיד, שאלמלי היה צדיק כאברהם בדורו ולא היה בידו חטא כל-שהוא אפילו בשגגה לא היו עושי זדון בעולם, ורק מפני שהוא חטא בשגגה עולה זדון לאחרים.

"אשמנו" – בלי רבים

ע"כ כן אומרים בנוסח הווידוי אשמנו בגרנו בלשון רבים ואין אומרים בלשון יחיד אשמתי בגדתי,

כי תשמע באחת עריך אשר ה' אלקיך נותן לך לשבת שם לאמר, יצאו אנשים בני בליעל מקרבך וידיחו את יושבי עירם לאמר נלכה ונעבדה אלהים אחרים אשר לא ידעתם, ודרשת וחקרת ושאלת היטב והנה אמת נכון הדבר נעשתה התועבה הזאת בקרבך.

אאע"ה הפך כל העולם

הנה מצינו (רש"י בראשית כד, ז) באברהם אבינו שאמר עכשיו הוא אלקי השמים ואלקי הארץ שהרגלתיו בפי הבריות, אבל כשלקחני מבית אבי היה אלקי השמים ולא אלקי הארץ שלא היו באי עולם מכירים בו ושמו לא היה רגיל בארץ.

והיינו שכל ברואי העולם עובדי האלילים נכנעו אל אברהם אבינו, וכל הגוים המליכוהו עליהם (ב"ר פמ"ב ה'), והיינו ששיבירו כולם את פסיליהם, שאם לא כן לא היו ממליכים עליהם את אברהם ששיביר את פסילי העבודה זרה (ב"ר פל"ח י"ג).

והוא מופלא מהשגתנו ואין אנו יכולים לשער דבר זה איך שילוד אשה אחד – אב ידעך מנוער – שהיה בנו של תרח, ונכדו של נחור, הפך את כל העולם כולו מסוף העולם ועד סופו וכל עם ולשון, שכל הגוים בהמוניהם היו עובדי אלילים, ואחד היה אברהם שפעל בקדושתו שכולם ישברו את פסילי צלמיהם וימליכוהו עליהם, והקרא שם ה' בפי כל הבריות.

סימן למשיח – תיקון כל העולם

זהו מדרגת הצדיקים הגדולים שבכוחם להחזיר את כל העולם כולו לטובה, וכמ"ש הרמב"ם

וכמו כן כל המדבר לשון הרע הוא כאילו עובד עבודה זרה, כי יראו לו בדין שמים איך שעל ידי הלשון הרע שדיבר, נתן כח לשטן המשחית להתענות את הבריות, ועל ידי זה יצא הלה לעבוד עבודה זרה. ואז תשוח עליו נפשו כשיראה כמה אנשים מישראל יצאו לשמד ונכשלו בעבירות חמורות שבחמורות על ידו, וכל האשמה תלויה בו על ידי שחטא בגאווה ובלשון הרע ורכילות ושאר מעשים רעים, ואילו הרשעים הללו לא עוולתה בהם שכאנוסים דמו, שהסט"א הסיתה והדיחה אותם ומה היה בידו לעשות, לא כן התלמיד חכם והצדיק שהיה ביכולתו לבטל את הסטרא אחרא.

ביאור הכתוב

זה שאמר הכתוב כי תשמע באחת עריך אשר ה' אלקיך נותן לך לשבת שם לאמר, יצאו אנשים בני בליעל מקרבך והדיחו את יושבי עירם, ודרשת והקרת ושאלת היטב ויודע לך שאמת הדבר, אל תאמר בלבבך שהמה חוטאים ופושעים ותקללם קללה נמרצת, אמנם עליך לדעת נאמנה שהנה אמת נכון הדבר נעשתה התועבה הזאת בקרבך, שעל ידך נגרם התועבה הזאת בקרב ישראל.

ואם היה יכול להיות כדבר הרע הזה שיהיה עיר הנדחת, ואתה לא היית יכול למנוע זאת, הרי שאינך לא כמשה ולא כאברהם, ובוודאי שגם אתה נכשלת לא פעם באבזירייהו דעבודה זרה. וכי מדוע לא הועילה אמירת התהלים ולימוד התורה שלך? אין זאת אלא שנעשתה התועבה הזאת בקרבך וגם אתה אינך כראוי, ואשמתך בקרבך על כל החטאים האלה שנגרמו על ידך, ועליך הדבר מוטל לשוב בתשובה שלימה לפני ה'.

משיעור חורש"י ראה תשל"ו

וכמו כן אומרים בתפילתו של רב נסים גאון: "ולא על עצמי בלבד אני מתודה כי אם בעדי ובעד כל קהליך", והיינו כי כל חטאות בני ישראל תלויה בנו, ועל כן מכה כל אחד על לבו באמירת אשמנו, לומר שאנו אשמים במה שחטאו כל קהל עדת ישראל, ואינו הולך להכות על לב החוטא לומר "אשמת", כי אם "אשמנו בגדנו גזלנו", שעלינו לשוב בתשובה על כל אשמות וגזילות העולם, כי אלמלי היינו נשמרים ומחמירים על עצמינו ולא היינו נוגעים בשוה פרוטה שאינו שייך לנו כר' פנחס בן יאיר (עין חולין א), לא היו כל כך הרבה גזילות בעולם, ואילו היה הדיבור שלנו כהוגן וכראוי לא היו כל כך הרבה מדברי דופי בעולם, ואם כן עלינו להתוודות ולומר דברנו דופי, וכן בכל העבירות.

כל המתגאה כעובד ע"ז – שגורם

זה הביאור האמיתי במה שאמרו חז"ל כל המתגאה כאילו עובד עבודה זרה, וכאילו בא על כל העריות, וכדומה בשאר עבירות, וכבר עמדנו כמה פעמים בביאור הדברים שלפי זה הרי לא שבקת חיי לכל בריה, שהרי בעוה"ר רבים יכשלו בדברים האלו שעקיבו של אדם דשה בהם.

אך להאמור יבואר שאין הכוונה שנחשב לו עבירה חמורה כל כך כמי שעבד עבודה זרה, אלא שעל ידי שהתלמידי חכמים נכשלים בשוגג בעבירות קלות, ובאים לידי גאווה, על ידי זה נגרם שאדם אחר בקצה העולם יוצא לשמד ועובד עבודה זרה, ולכן תולים העוון בו, שאלמלא לא היה מתגאה, והיה במדרגת ענוותנותו של אברהם אבינו, לא היה אף אחד עובד עבודה זרה. וכמו כן נחשב לו כאילו בא על כל העריות, שעל ידי חטאיו הקלים באים בני אדם אחרים להיכשל בעריות, ועליו מוטלת האשמה.

התוכן:

החקר אלוק תמצא

עיקר המבחן - להאמין כשאין מבינים / אמונה במצבים קשים / אסור להרהר אחר מדותיו / ביאור הכתוב

איזהו דרך ישרה

תאוות אכילה מונעת עבודת ה' / גם פרישות יתירה לא טובה / לא לעבוד ה' בהסתגרות / גם לא לעשות הכל בגלוי / אסור לחקות מעשי רבו

ענין התפשטות הגשמיות בתפלה

תפלה בדביקות - לשכוח מהגוף / מרוב דביקות א"א להוציא מילים / טעותים בתפלה - מרוב דביקות / ביאור הכתוב

התלמיד חכם משפיע על דורו - במצוותיו מחזיר למוטב, ובחטאיו גורם פשעים

אאע"ה הפך כל העולם / סימן למשיח - תיקון כל העולם / זדונות הרשעים - ע"י שגגות הצדיק / "אשמנו" - בל' רבים / כל המתגאה כעובד ע"ז - שגורם / ביאור הכתוב

